TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2026 m. gegužės 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės narės atsakomybė už Sąjungos teisės pažeidimą – Nekilnojamojo turto uzufrukto teisių panaikinimas *ex lege* pažeidžiant SESV 63 straipsnį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnį – Šių teisių atkūrimas Europos Sąjungos Teisingumo Teismui priėmus sprendimą – Žalos atlyginimas – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta finansinė kompensacija, apskaičiuojama remiantis vien šio turto rinkos verte uzufrukto teisių panaikinimo momentu – Reikalavimas tinkamai atlyginti žalą – Negautos pajamos“

Byloje C-286/25

dėl *Győri Törvényszék* (Dėro apygardos teismas, Vengrija) 2025 m. balandžio 3 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2025 m. balandžio 15 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

BRANDL Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

prieš

Agrárminisztérium

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), teisėjai O. Spineanu-Matei, S. Rodin, N. Piçarra ir N. Fenger,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *BRANDL Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*, atstovaujamos *ügyvéd* T. Szendrő-Németh,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir K. Szíjjártó,

* Proceso kalba: vengrų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. Mataija, A. Tokár ir G. von Rintelen,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 63 straipsnio ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 17 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *BRANDL Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.* (toliau – *Brandl*) ir *Agrárminisztérium* (Žemės ūkio ministerija, Vengrija) ginčą dėl Vengrijos teisės aktuose numatytos finansinės kompensacijos sumos, siekiant įvykdyti 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 SESV 63 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šiame skyriuje išdėstytas nuostatas uždraudžiami visi kapitalo judėjimo tarp valstybių narių ir tarp valstybių narių bei trečiųjų šalių apribojimai.“

4 Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams. Nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina visuomenės poreikiams ir tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant. Nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina atsižvelgiant į bendruosius interesus.“

Vengrijos teisė

5 2013 m. gruodžio 12 d. Vengrijos teisės aktų leidėjas priėmė *mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény* (2013 m. Įstatymas Nr. CCXII dėl tam tikrų nuostatų ir pereinamojo laikotarpio priemonių, susijusių su 2013 m. Įstatymu Nr. CXXII dėl žemės ūkio paskirties ir miško žemės pardavimo; toliau – 2013 m. Įstatymas dėl pereinamojo laikotarpio priemonių). Šis įstatymas įsigaliojo 2013 m. gruodžio 15 d.

6 Minėto įstatymo 108 straipsnio 1 dalyje buvo nurodyta:

„Bet kokia 2014 m. balandžio 30 d. esanti uzufrukto arba naudojimo teisė, suteikta neribotam arba nustatytos trukmės laikotarpiui, kuris turi baigtis ne anksčiau kaip 2014 m. balandžio 30 d., ir įgyta

pagal sutartį, sudarytą tarp asmenų, kurie nėra artimi giminaičiai, savaime nustoja galioti 2014 m. gegužės 1 d.“

7 Pagal 2021 m. Įstatymą Nr. CL, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri žemės ūkio įstatymai ir kuris įsigaliojo 2022 m. sausio 1 d., į 2013 m. Įstatymą dėl pereinamojo laikotarpio priemonių buvo įtrauktas 20/F skyrius. Šis skyrius, kuriame, be kita ko, yra nauji 108/B, 108/K, 108/L ir 108/N straipsniai, pavadintas „Specialios nuostatos, priimtos vykdant [2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432)]“.

8 2013 m. Įstatymo dėl pereinamojo laikotarpio priemonių, iš dalies pakeisto 2021 m. Įstatymu Nr. CL, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri žemės ūkio įstatymai (toliau – 2013 m. įstatymas, iš dalies pakeistas 2021 m.), 108/B straipsnyje nustatyta:

„1. Fizinis ar juridinis asmuo, kurio uzufrukto teisė buvo išbraukta iš žemės registro pagal 2014 m. balandžio 30 d. galiojusias šio įstatymo 108 straipsnio 1 dalies nuostatas <…>, arba jo teisių perėmėjas, vadovaudamasis šiuo skyriumi, gali prašyti panaikintą uzufrukto teisę iš naujo įregistruoti žemės registre, taip pat prašyti skirti pagal šį skyrių jam priklausančią kompensaciją.

2. Išbrauktas uzufruktorius arba jo teisių perėmėjas gali remtis savo teisėmis prieš valstybę ar valstybės institucijas, kiek tai susiję su uzufrukto teisės išbraukimu, tik per procedūras, numatytas [2013 m.] Įstatymo dėl pereinamojo laikotarpio priemonių 20/F skyriuje.“

9 Šio įstatymo 108/K straipsnyje numatyta:

„1. Kompensacijos pagrindas yra panaikintos uzufrukto teisės metinė vertė. Ši vertė lygi 1/20 nekilnojamojo turto, dėl kurio anksčiau nustatyta uzufrukto teisė, rinkos vertės, buvusios uzufrukto teisės panaikinimo momentu.

<…>

4. Jeigu uzufrukto teisė įregistruojama iš naujo, kompensacijos suma yra lygi metinės vertės ir metų, praėjusių nuo teisės panaikinimo iki pakartotinio įregistravimo, skaičiaus sandaugai.

<…>“

10 Minėto įstatymo 108/L straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Jei pareiškėjas pateikia prašymą, kuriame jis pagrindžia, kad, be pagal 108/K straipsnį nustatytos sumos, jis gali reikalauti kitų teisių, [kompetentinga institucija] gali nustatyti kitokią kompensacijos sumą, nei apskaičiuota pagal 108/K straipsnį, atsižvelgdama į konkrečias konkretaus atvejo aplinkybes ir tinkamą jų pagrindimą (papildoma kompensacija), visų pirma atsižvelgdama į šias žemės sklypo charakteristikas:

a) žemės sklypo reljefą, formą, dydį,

b) buvimo vietą,

c) padėtį,

d) prieinamumą, kelius,

e) topografiją ir nuolydį,

f) vandens telkinio įrengimą,

g) inžinerinius statinius, kurie trukdo kultūroms,

h) pasėlių būklę,

i) didesnę nei įprasta įšalo, ledo ar faunos padarytos žalos tikimybę,

j) drėkinimą, drėkinimo galimybę,

k) aptvėrimą,

l) žemės ūkio paskirties pastatus,

m) maistinių medžiagų valdymą, agrocheminę intervenciją,

n) aplinkos taršą ir nuolatinę žalą aplinkai,

o) teritorijos gamtos apsaugą,

p) žemės gerinimo priemones.“

11 To paties įstatymo 108/N straipsnyje nurodyta:

„Nuo sumos, nustatytos pagal 108/K–108/M straipsnius, skaičiuojamos palūkanos; jos skaičiuojamos nuo uzufrukto teisės panaikinimo dienos iki sumokėjimo dienos. Palūkanų norma yra lygi centrinio banko bazinei palūkanų normai, padidintai dviem procentiniais punktais. Apskaičiuojant palūkanas, pirmą atitinkamo kalendorinio pusmečio dieną galiojanti palūkanų norma taikoma visą to pusmečio laikotarpį.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

12 *Brandl* turi žemės ūkio paskirties žemės uzufrukto teises Vengrijoje, kurios šios valstybės narės žemės registre įregistruotos numeriais 0159/3 ir 0160.

13 Pagal 2013 m. Įstatymo dėl pereinamojo laikotarpio priemonių 108 straipsnio 1 dalį šios uzufrukto teisės neteko galios. 2014 m. spalio 2 d. jos buvo išbrauktos iš žemės registro.

14 2018 m. kovo 6 d. Sprendime *SEGRO ir Horváth* (C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157, 62–66, 94, 107 ir 126 punktai) konstatavęs, kad pagal SESV 63 straipsnį draudžiama tokia nuostata, kaip 2013 m. Įstatymo dėl pereinamojo laikotarpio priemonių 108 straipsnio 1 dalis, Teisingumo Teismas 2019 m. gegužės 21 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432, 129 punktas) patikslino, kad šia nuostata taip pat pažeidžiama Chartijos 17 straipsnyje garantuojama teisė į nuosavybę.

15 Priėmus pastarąjį sprendimą, Vengrijos teisės aktų leidėjas iš dalies pakeitė 2013 m. Įstatymą dėl pereinamojo laikotarpio priemonių, kad, esant tam tikroms sąlygoms, būtų galima iš naujo įregistruoti žemės registre uzufrukto teises, išbrauktas iš registro pagal šio įstatymo 108 straipsnio 1 dalį, ir atlyginti žalą šių teisių turėtojams.

16 Pagal 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/B straipsnio 1 dalį *Brandl* paprašė, kad jos uzufrukto teisės būtų iš naujo įregistruotos žemės registre.

17 Siekdamas kompensuoti ekonominius nuostolius, patirtus dėl šių teisių išbraukimo, *Nemzeti Földügyi Központ* (Nacionalinis žemės ūkio centras, Vengrija), kuris šioje srityje yra teisinis Žemės ūkio ministerijos pirmtakas, skyrė *Brandl* 10 940 000 Vengrijos forintų (HUF) (apie 31 000 EUR) ir 30 810 000 HUF (apie 87 000 EUR) sumas už nekilnojamąjį turtą, kuris žemės registre įrašytas atitinkamais numeriais 0159/3 ir 0160. Pagal 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/K straipsnį, šios sumos, remiantis Nacionalinio žemės ūkio centro skaičiavimais, atitinka 1/20 šio turto rinkos vertės 2014 m. spalio 2 d., padaugintos iš metų, praėjusių nuo uzufrukto teisių išbraukimo iki jų pakartotinio įregistravimo, skaičiaus.

18 Manydama, kad ši kompensacija nėra tinkamas žalos, kurią ji patyrė dėl neteisėto uzufrukto teisių atėmimo, atlyginimas, *Brandl* pareiškė Žemės ūkio ministerijai ieškinį *Győri Törvényszék* (Dėro apygardos teismas, Vengrija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Grįsdama šį ieškinį bendrovė teigia, kad atlyginant žalą reikia atsižvelgti į negautas pajamas.

19 Šiuo klausimu *Brandl* nurodo, kad prieš panaikinant jos uzufrukto teises ji eksploatavo nagrinėjamus žemės sklypus ir kad po šio panaikinimo tie sklypai buvo išnuomoti pagal nuomos sutartis. Šiose sutartyse nustatytos nuomos mokesčio sumos yra svarbios vertinant negautas pajamas.

20 *Győri Törvényszék* (Dėro apygardos teismas) teigimu, turi būti kompensuoti visi uzufrukto teisių turėtojo turtiniai nuostoliai dėl neteisėto šių teisių išbraukimo iš registro. Todėl reikia atsižvelgti į negautas pajamas. 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/K straipsniu, kuris grindžiamas nagrinėjamo turto rinkos verte uzufrukto teisių išbraukimo momentu, neužtikrinamas teisingos kompensacijos suteikimas. Konkrečiai kalbant, šioje nuostatoje neatsižvelgiama į tai, kad per metus nuo šių teisių išbraukimo iš registro ir pakartotinio įtraukimo šio turto rinkos vertė galėjo labai pasikeisti. Nagrinėjamu atveju teismo ekspertas apskaičiavo, kad jeigu būtų atsižvelgta į rinkos vertės padidėjimą tais metais, o likusiai daliai būtų taikomas minėtoje nuostatoje numatytas kriterijus, kompensacijos suma būtų 16 596 000 HUF (apie 47 000 EUR) už turtą, kurio numeris yra 0159/3, ir 49 341 500 HUF (apie 140 000 EUR) už turtą, kurio numeris yra 0160.

21 Šiomis aplinkybėmis *Győri Törvényszék* (Dėro apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„[1.] Ar [SESV] 63 straipsnis ir [Chartijos] 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad juos atitinka valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos, atkūrus žemės ūkio paskirties sklypo uzufrukto teisę po to, kai ji buvo panaikinta pažeidžiant Sąjungos teisės nuostatas, uzufruktoriui yra suteikiama piniginė kompensacija neatsižvelgiant į tai, kad nekilnojamojo turto, kurio uzufrukto teisė buvo panaikinta, rinkos vertė labai padidėjo tais metais, su kuriais susijęs šis panaikinimas?

[2.] Ar [Chartijos] 17 straipsnyje ir [2019 m. gegužės 21 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)*, C-235/17, EU:C:2019:432, 129 punktas] įtvirtintą teisingo atlygio sąvoką atitinka valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos, atkūrus žemės ūkio paskirties sklypo uzufrukto teisę po to, kai ji buvo panaikinta pažeidžiant Sąjungos teisę, uzufruktoriui yra suteikiama piniginė kompensacija neatsižvelgiant į tai, kad nekilnojamojo turto, kurio uzufrukto teisė buvo panaikinta, rinkos vertė labai padidėjo tais metais, su kuriais susijęs šis panaikinimas?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

22 Teisingumo Teismui pateiktose pastabose Europos Komisija pabrėžia, kad vienintelis prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytas tarpvalstybinis elementas yra tas, kad *Brandl*, kuri yra pagal Vengrijos teisę įsteigta bendrovė, vadovas yra kitos valstybės narės nei Vengrija pilietis. Tokiomis aplinkybėmis, Komisijos nuomone, šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumas kelia abejonių.

23 Tiesa ta, kad SESV nuostatos dėl įsisteigimo laisvės, laisvo paslaugų teikimo ir laisvo kapitalo judėjimo netaikomos situacijai, kai visi jos elementai susiję tik su viena valstybe nare (2016 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 47 punktas ir 2026 m. sausio 27 d. Nutarties *OMW Petrom Marketing*, C-439/25, EU:C:2026:82, 36 punktas).

24 Be to, Chartijos taikymo sritis, kiek tai susiję su valstybių narių veiksmais, yra apibrėžta jos 51 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią Chartijos nuostatos skirtos valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę; šioje nuostatoje patvirtinama Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal kurią Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visais atvejais, kuriuos reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau negali peržengti šių atvejų ribų. Taigi, jeigu teisinė situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos priimti dėl jos sprendimo, ir Chartijos nuostatos, kuriomis galbūt remiamasi, *per se* negali pagrįsti šios jurisdikcijos (2024 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Changu*, C-352/23, EU:C:2024:748, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

25 Nagrinėjamu atveju negalima atmesti galimybės, kad pagrindinė byla, kuriai išspręsti, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, reikia išaiškinti SESV 63 straipsnį, taigi ir Chartijos 17 straipsnį, susijusi su situacija, kurios visi elementai susiję tik su viena valstybe nare, kaip nurodyta šio sprendimo 23 punkte. Kadangi prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra jokių įrodymų, kad *Brandl* vadovui priklauso bendrovės kapitalo dalis, šiame prašyme nenurodyta nieko, kas leistų užtikrintai konstatuoti, kad šis ginčas yra tarpvalstybinio pobūdžio.

26 Vis dėlto, darant prielaidą, kad visos reikšmingos pagrindinės bylos aplinkybės susijusios tik su Vengrija, tai nereiškia, kad minėtas prašymas yra nepriimtinas.

27 Šiuo klausimu reikia priminti, kad SESV 49, 56 ar 63 straipsniuose numatytų pagrindinių laisvių aiškinimas gali būti reikšmingas byloje, kurioje visi elementai susiję tik su viena valstybe nare, be kita ko, kai nacionalinė teisė įpareigoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą valstybės narės, kuriai šis teismas priklauso, piliečiams užtikrinti tokias pačias teises, kokias pagal

Sąjungos teisę turi kitos valstybės narės pilietis, esant tokiai pačiai situacijai (žr. 2000 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Guimont*, C-448/98, EU:C:2000:663, 23 punktą ir 2016 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 52 punktą).

28 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2013 m. įstatyme, iš dalies pakeistame 2021 m., nustatyta kompensavimo sistema pagal jo 108/B straipsnį taikoma „fiziniam ar juridiniam asmeniui“, neatsižvelgiant į jo pilietybę, „kurio uzufrukto teisės buvo išbrauktos iš žemės registro remiantis [2013 m. Įstatymo dėl pereinamojo laikotarpio priemonių] 108 straipsnio 1 dalimi“. Be to, iš šio prašymo matyti, kad Nacionalinis žemės ūkio centras, o vėliau Žemės ūkio ministerija pripažino, kad *Brandl* turi gauti kompensaciją pagal 2013 m. įstatyme, iš dalies pakeistame 2021 m., numatytą tvarką, siekiant įvykdyti 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432), nes, jų nuomone, šia tvarka užtikrinamas tinkamas žalos atlyginimas.

29 Atsižvelgiant į šias konkrečias prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytas aplinkybes matyti, kad Sąjungos teisės principai, susiję su žalos, kurią valstybė narė padarė dėl Sąjungos teisės pažeidimo, šiuo atveju SESV 63 straipsnio, ir Chartijos 17 straipsnio pažeidimo, konstatuoto 2019 m. gegužės 21 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432), atlyginimu, yra svarbūs sprendimui pagrindinėje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar *Brandl* vadovui, kitos valstybės narės nei Vengrija piliečiui, priklauso šios bendrovės kapitalo dalis. Šiomis aplinkybėmis turi būti taikoma šio sprendimo 27 punkte priminta jurisprudencija, o prejudiciniams klausimams taikoma svarbos prezumpcija, lemianti jų priimtinumą.

30 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad prejudiciniai klausimai yra priimtini.

Dėl esmės

31 2019 m. gegužės 21 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432) Teisingumo Teismas nusprendė, kad 2013 m. Įstatymu dėl pereinamojo laikotarpio priemonių atliktas uzufrukto teisių panaikinimas *ex lege* nesuderinamas su SESV 63 straipsniu ir Chartijos 17 straipsniu. Be to, šių nacionalinės teisės aktų nesuderinamumas su laisvu kapitalo judėjimu jau buvo nustatytas 2018 m. kovo 6 d. Teisingumo Teismo sprendime *SEGRO ir Horváth* (C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157).

32 Šiomis aplinkybėmis šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą siekiama nustatyti, ar kompensavimo sistema, kaip antai numatyta 2013 m. įstatyme, iš dalies pakeistame 2021 m., užtikrinamas tinkamas žalos, patirtos dėl šio panaikinimo *ex lege*, atlyginimas.

33 Taigi reikia konstatuoti, kad savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas žalos, nekilnojamojo turto uzufrukto teisių turėtojo patirtos dėl šių teisių panaikinimo *ex lege*, o tai nesuderinama su SESV 63 straipsniu ir Chartijos 17 straipsniu, atlyginimas skiriant finansinę kompensaciją, apskaičiuotą tik pagal šio turto rinkos vertę tuo metu, kai minėtos teisės buvo išbrauktos iš žemės registro.

34 Remiantis suformuota jurisprudencija asmenys, nukentėję dėl valstybės narės padaryto Sąjungos teisės pažeidimo, turi teisę į žalos atlyginimą, jeigu tenkinamos trys sąlygos: pažeista Sąjungos teisės norma siekiama suteikti jiems teisių, šios normos pažeidimas yra pakankamai aiškus ir yra

tiesioginis priežastinis ryšys tarp to pažeidimo ir šių asmenų patirtos žalos (žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 51 punktą ir 2025 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimo *Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth ir kt.*, C-97/24, EU:C:2025:594, 27 punktą).

35 Esant tokiai situacijai, kokiai taikoma žalos atlyginimo tvarka, numatyta 2013 m. įstatyme, iš dalies pakeistame 2021 m., šios sąlygos yra įvykdytos. Pirma, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad SESV 63 straipsnis ir Chartijos 17 straipsnis yra teisės normos, kuriomis siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, ir kad šių nuostatų pažeidimas, konstatuotas sprendime dėl įsipareigojimų neįvykdymo ir kylantis iš šio sprendimo 31 punkte nurodyto prejudicinio sprendimo, gali būti laikomas pakankamai akivaizdžiu (šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 10 d. Sprendimo *Grossmania*, C-177/20, EU:C:2022:175, 70 ir 71 punktus). Antra, tiesioginio priežastinio ryšio tarp šio pažeidimo ir asmenų, kurių uzufrukto teisės buvo panaikintos, patirtos žalos buvimas neginčijamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, nes tam tikromis 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., nuostatomis būtent siekiama atlyginti žalą, patirtą dėl minėto pažeidimo, kurį nurodė Teisingumo Teismas.

36 Kadangi minėtos sąlygos įvykdytos, pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad atitinkamiems privatiems asmenims padarytos žalos atlyginimas būtų adekvatus patirtai žalai, kad būtų užtikrinta veiksminga jų teisių apsauga (žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 82 punktą ir 2021 m. kovo 25 d. Sprendimo *Balgarska Narodna Banka*, C-501/18, EU:C:2021:249, 125 punktą).

37 Kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti nustatyti šio žalos atlyginimo dydžio nustatymo kriterijai, tačiau jie neturi būti mažiau palankūs nei tie, kurie taikomi panašiems reikalavimams ar ieškiniams, pagrįstiems vidaus teise, ir neturi būti suformuluoti taip, kad gauti kompensaciją praktiškai būtų neįmanoma ar pernelyg sunku (žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 90 punktą ir 2007 m. balandžio 17 d. Sprendimo *AGM-COS.MET*, C-470/03, EU:C:2007:213, 94 punktą).

38 Nors Teisingumo Teismas taip pripažino didelę valstybių narių diskreciją, jis patikslino, kad visiškas negautų pajamų, kaip atlygintinos žalos, neįtraukimas negali būti leidžiamas Sąjungos teisės pažeidimo atveju, nes, ypač ekonominių ar komercinių ginčų atveju, toks visiškas negautų pajamų neįtraukimas iš esmės gali padaryti žalos atlyginimą neįmanomą (1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 87 punktas ir 2007 m. balandžio 17 d. Sprendimo *AGM-COS.MET*, C-470/03, EU:C:2007:213, 95 punktas).

39 Tuo atveju, kai *ex lege* panaikinamos žemės ūkio paskirties žemės uzufrukto teisės, kaip antai nurodytos 2013 m. Įstatymo dėl pereinamojo laikotarpio priemonių 108 straipsnio 1 dalyje, o vėliau šios teisės atkuriamos, reikia konstatuoti (su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad negautas pajamas sudaro šios žemės naudojimo ar nuomos pajamos, kurių nukentėjęs uzufruktorius negalėjo gauti laikotarpiu nuo šio panaikinimo iki atkūrimo.

40 Nors tokioje situacijoje, kokia susiklostė Vengrijoje priėmus 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432), siekiant atlyginti žalą, kurią suinteresuotieji asmenys patyrė dėl Teisingumo Teismo nurodyto Sąjungos teisės pažeidimo, galima nustatyti standartizuotą apskaičiavimo formulę, leidžiančią kiekvienu konkrečiu atveju nustatyti mokėtinos kompensacijos sumą, tačiau pagal veiksmingumo principą,

kurio turinys primintas šio sprendimo 37 ir 38 punktuose, reikalaujama, kad tokia formulė būtų parengta taip, kad būtų gauta kompensacija, kuri pakankamai tiksliai padengtų tas negautas pajamas.

41 Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/K straipsnyje numatyta kompensavimo tvarka, siekiant nustatyti kompensacijos dydį, grindžiama nagrinėjamos žemės ūkio paskirties žemės rinkos verte neteisėto uzufrukto teisių panaikinimo momentu.

42 Kaip sutinka Teisingumo Teismui pastabas pateikę suinteresuotieji asmenys, ši vertė atitinka pardavimo kainą, kurią šios žemės savininkas galėjo gauti, atsižvelgdamas į pasiūlą ir paklausą šio panaikinimo metu.

43 Toks 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/K straipsnyje nustatytas kompensacijos dydžio apskaičiavimo kriterijus savaime neleidžia nustatyti nukentėjusio uzufruktoriaus negautų pajamų. Iš tiesų pajamos, kurias jis būtų galėjęs gauti laikotarpiu nuo uzufrukto teisių panaikinimo iki jų atkūrimo, eksploatuodamas ar išnuomodamas nagrinėjamą žemės ūkio paskirties žemę, nėra tiesiogiai susijusios su kaina, kurią šios žemės savininkas galėjo gauti ją pardavęs uzufrukto teisių panaikinimo momentu.

44 Nors esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai negautos pajamos sudaro visą uzufruktoriaus patirtą žalą arba bent jau didžiąją jos dalį, tokia kompensavimo tvarka praktiškai gali lemti žalos atlyginimą, kurio suma tam tikra dalimi padengia negautas pajamas, lieka neaišku (su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), ar kriterijus, kuriuo grindžiama ši sistema, leidžia tinkamai įvertinti minėtas negautas pajamas, taigi ir šią žalą.

45 Taigi, dėl kompensavimo tvarkos, kaip antai numatytos 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/K straipsnyje, praktiškai tampa pernelyg sudėtinga atlyginti patirtą žalą, todėl ji nesuderinama su šio sprendimo 36–38 punktuose priminta pareiga tinkamai ją atlyginti.

46 Šios išvados nepaneigia Vengrijos vyriausybės nurodyta aplinkybė, kad, pagal 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/L straipsnį, nukentėjusiems asmenims leidžiama prašyti papildomos kompensacijos dėl tam tikrų nagrinėjamo turto savybių. Nors šios savybės yra svarbios vertinant negautas pajamas, vis dėlto minėto įstatymo 108/L straipsniu kompetentinga institucija neįpareigojama atsižvelgti į minėtas savybes nustatant žalos atlyginimo dydį ir taip nukentėjusiam asmeniui skirti didesnę kompensaciją nei ta, kuri išplaukia iš to paties įstatymo 108/K straipsnio, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

47 Šio sprendimo 45 punkte padarytos išvados nepaneigia ir tai, kad 2013 m. įstatymo, iš dalies pakeisto 2021 m., 108/N straipsnyje numatyta mokėti palūkanas, kad būtų kompensuotas laikas nuo uzufrukto teisių panaikinimo iki kompensacijos sumokėjimo. Iš tiesų, tokia nuostata pirmiausia skirta kompensuoti pinigų nuvertėjimą, tačiau jos tikslas ir poveikis nėra užtikrinti veiksmingą nuostolių dėl negautų pajamų atlyginimą.

48 Nagrinėjamu atveju, nepažeidžiant atitinkamos valstybės narės turimos diskrecijos nustatyti apskaičiavimo formulę, pagal kurią būtų tinkamai atlyginta žala, reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su žalos atlyginimo vertinimu, kurį turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrindinėje byloje, iš šio teismo pateiktų skaičių matyti, kad taikant žalos

atlyginimo mechanizmą, pagal kurį atsižvelgiama į atitinkamos žemės ūkio paskirties žemės rinkos vertę, gali būti pernelyg sunku tinkamai atlyginti žalą, jei neatsižvelgiama į galimą reikšmingą šios vertės padidėjimą laikotarpiu nuo uzufrukto teisių panaikinimo iki jų atkūrimo.

49 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas žalos, kurią nekilnojamojo turto uzufrukto teisių turėtojas patyrė dėl šių teisių panaikinimo *ex lege*, o tai nesuderinama su SESV 63 straipsniu ir Chartijos 17 straipsniu, atlyginimas skiriant finansinę kompensaciją, apskaičiuotą tik pagal šio turto rinkos vertę tuo metu, kai minėtos teisės buvo išbrauktos iš žemės registro.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

50 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas žalos, kurią nekilnojamojo turto uzufrukto teisių turėtojas patyrė dėl šių teisių panaikinimo *ex lege*, o tai nesuderinama su SESV 63 straipsniu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsniu, atlyginimas skiriant finansinę kompensaciją, apskaičiuotą tik pagal šio turto rinkos vertę tuo metu, kai minėtos teisės buvo išbrauktos iš žemės registro.

Parašai.